

L' A V E N S

L I T E R A R I * A R T I S T I C H * C I E N T I F I C H

REVISTA QUINZENAL IL·LUSTRADA

PÁTRIA, FE Y AMOR

DIVAGACIONS D' UN PESSIMISTA

Vos enganyeu si creyeu lo contrari. Per tot arreu hi ha poesia: la qüestió es sols saberla trobar. Vos diheu que la nostra época excéptica y utilitaria no 's presta á dar alas al geni. ¡Error, error manifest! La poesia es un producte del cervell y mentres viu l' arbre dona fruyts. Lo mes pessimista soporta ' pes de la vida, porque poetisant lo mateix pessimisme trova en ell una voluptusiotat de que 'ls altres ni esment tenen. Los que coneixem tota la intensitat de la miséria humana, sentim al cortemplarla un plaher inmens, incomparable, y ben prompte la misérrima il·lusió de veure mes clar que 'ls altres omple la nostre ánima d' orgull y 'ns fa oblidar de la miséria própia. Lo nostre orgull es lo mes satánich que han concebut los homens, y ja que una forsa fatal nos ha l·lensat á viure en mitj del fanch, nos hi rebejem com se rebeja la granota per entre 'l llot dels áyguamolls, ditxosa de revolcarse en son element propi.» Aixís s' explicava un pessimista ab que havia fet coneixen-

AMOROSA

Ab fullas de blancas rosas
de perfums robats al cel
guardo, colometa meva,
los teus sedosos cabells.
Com una santa reliquia
los porto damunt la pell
perque 'm diguin á tot' hora:
«Sem part d' ella, aquí la tenses
y ab una ilusió tant dolça
soch felis y visch content,
y á cada moment los beso,
y cada nit dormo ab ells.

F. GRAS Y ELIAS

sa un dia que discutiam sobre art y filosofia. Y afegia ab creixent exaltació:

—«Dignes de llástima son los que pretenen beure en fonts que s' han estrocat tal volta per sempre mes. Atanseu la boca á las que ara rajan á doll y prompte estareu saciats. ¿Voleu fer sentir las exceléncias de la pátria, los miracles de la fe, las tendresas del amor á una societat excéptica, descreguda y materialista? No vos queixeu si no vos entenen. No parleu de colors als cegos ni de sons als sorts, porque ni se 'n formarán idea: feriu no obstant los sentits que 'ls restan, y com que 'ls tenen mes fins que la altra gent, veureu maravellas. Los Edgard Poe, Leopardi y Heine s' acostan mes al poeta dels nostres temps que 'ls que s' empenyan en evocar fantasmas que tothom sab ja que son impalpables. Però... ¡quant camí falta encara recorre!»

Al arribar á aquest punt, mont interlocutor va quedar com dominat per l' abatiment. La expressió de sa cara indicaba lo defalliment de son esperit, y era digne de ser compadescut. Però de sopte va cambiar la expressió de rostre: sos ulls van brillar y en sa boca va dibuixarshi una mitja rialla. Sens dupte comensava á sentir aquella voluptuositat de que 'ls altres no tenen un idea. «Dispenseume —va dirme al cap de poch— si las meas incoheréncias vos donan fatiga; mes en aquest moment la memória ha omplert mon cap de recorts, que podrian dar peu á ferme un nom de poeta de debó... No 'm mireu ab aquestos ulls ni 'm reprengueu per mon orgull. Al cap y á la fi, l' orgull es la mes hermosa de las misérias humanas.»

Y sens dar-me temps ni per respondre, ab lo to mes sarcástich de que l' havia dotat la naturalesa, va proseguir:

—¡La pátria, la fe, l' amor! ¡quins tres temas, llurs misérias, per un poeta que estigui á l' altura dels temps! Escolteume ab atenció, que vaig á darvos argument pera tres poemas. Comenso per la pátria: escolteume:

No vaig tenir mes remey que escoltar.

LA PÁTRIA

La escena passa en lo jardí zoológich d' una de las ciutats mes cultas d' Europa.

Feya poch temps que hi havian arribat uns salvatges de la terra del Foch, la mes miserable de las terras en que habitan homens.

Uns misioners caritatius los havian tret de llur pays y uns empresaris filantrópich s' havia encarregat de civilisarlos, exposantlos á la vista de tots los babaus y sabis de la metròpoli. L' éxit havia sigut completíssim. Desde la arribada dels salvatges, los lleons y tigres, las serps y 'ls llops maríns, los aucells y 'ls cocodrills d' Egipte, que havian sigut adorats com Deus per l' home civilisat, no atreyan la atenció de la multitud il·lustrada. Los mateixos micos y monas se dalian dins llurs gábias, esperant en va las golosinas que acostumavan durlos criaturas de totas edats.

La novetat del dia eran los selvatges. Eran sols dos y ostentavan tots los caràcters de rassa. L'ur cútis era de color roig de coure, pujat encara de to per la inmundícia que la cubria. Per tot vestit duyan una pell de guanach ó de llop marí penjada á la esquena. Allí prop hi havian tres pilas d' herba cubertas també per pells semblants: eran llurs habitacions, que ab prou feynas pera dormir usavan. En va havian volgut acostumarlos als menjars d' Europa. Los millors cochs no havian lograt arreglar un sols plat que 'ls fos grat al paladar. Los empresaris havian hagut d' acabar transigint, y llur aliment se reduhia á petxinas cruas, que no menjavan, empero, ab tant gust com uns tascos de grans peixos que tenian enterrats á la sorra y que desenterravan mitj podrits per engulirlos ab voracitat, despres d' haverse recreat ab llur farum pestilenta.

Al moment d' acostarmhi devia passarlos alguna cosa extraordinària. No vaig poder arribar á la tanca que 'ls separava del públich, y sols alsantme de puntetas vaig entreveurels ajeguts per terra entremitj de fanch, demacrats y ab la pell que 'ls ossos foradavan. Era un espectacle llastimos. Los guardiáns los ofèrian llur menjar predilecte, y ni esma 'ls quedava pera rebutjarlo.

Vaig retirarme condolgut, però encara no havia sortit del jardí, quan va arribar á mon oido aquell murmull indefinible que deixa anar tota reunió que presencia 'l desenllas d' una acció que l' interessa. Vaig preguntar que passava, y un guardiá que acabava de sortir del clos, va dirme ab la mes gran indiferència: «Ja son morts. Eran los dos únichs que quedavan de dotze que havian sigut portats á Europa.

—Y... ¿de que han mort? vaig replicar.

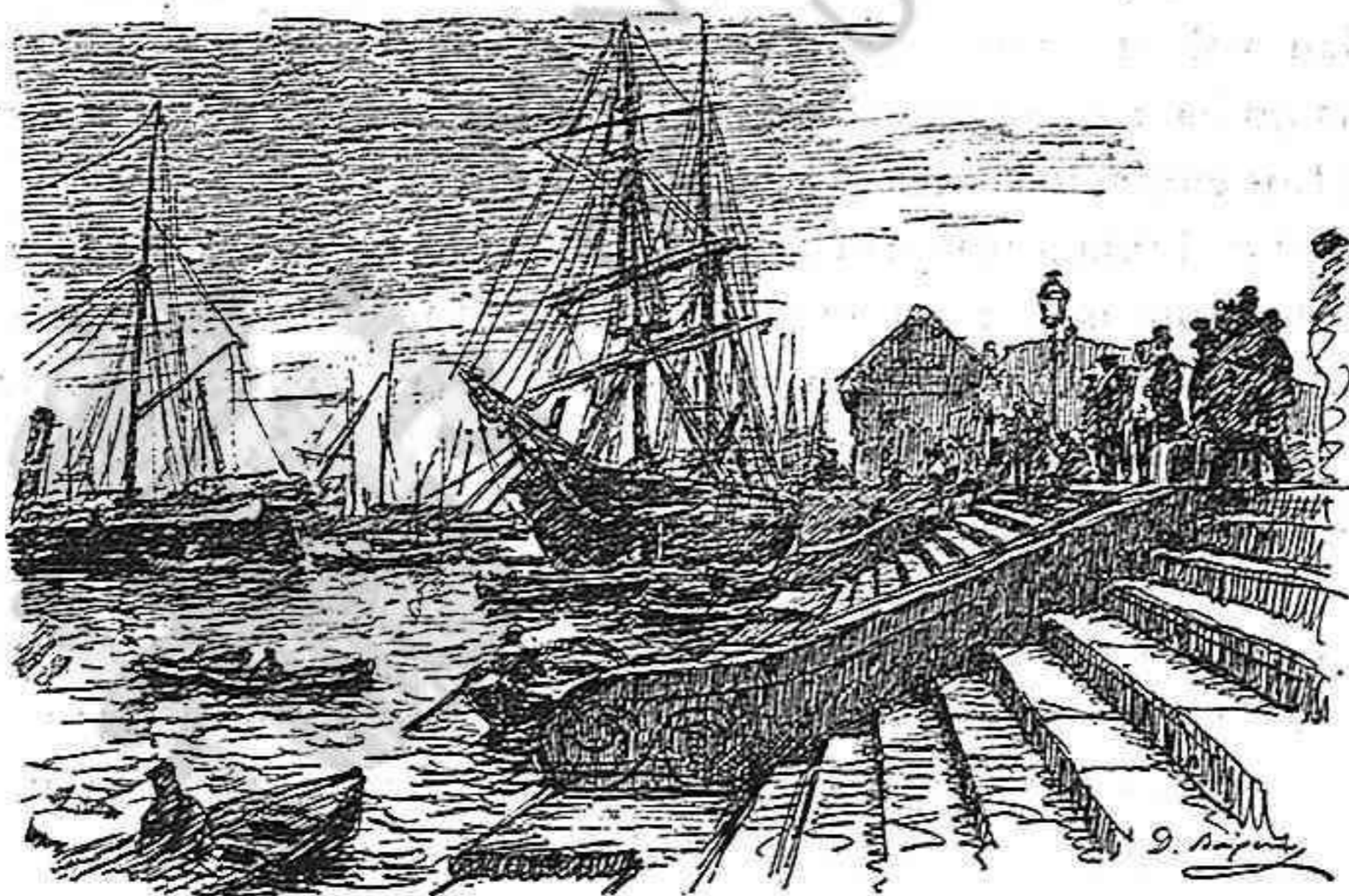
Lo guardiá devia ser filosoph sens saberho, puig que va respondrem ab las següents paraulas:

—«¿De que havian de morir? Lo mateix que 'ls altres déu. No han

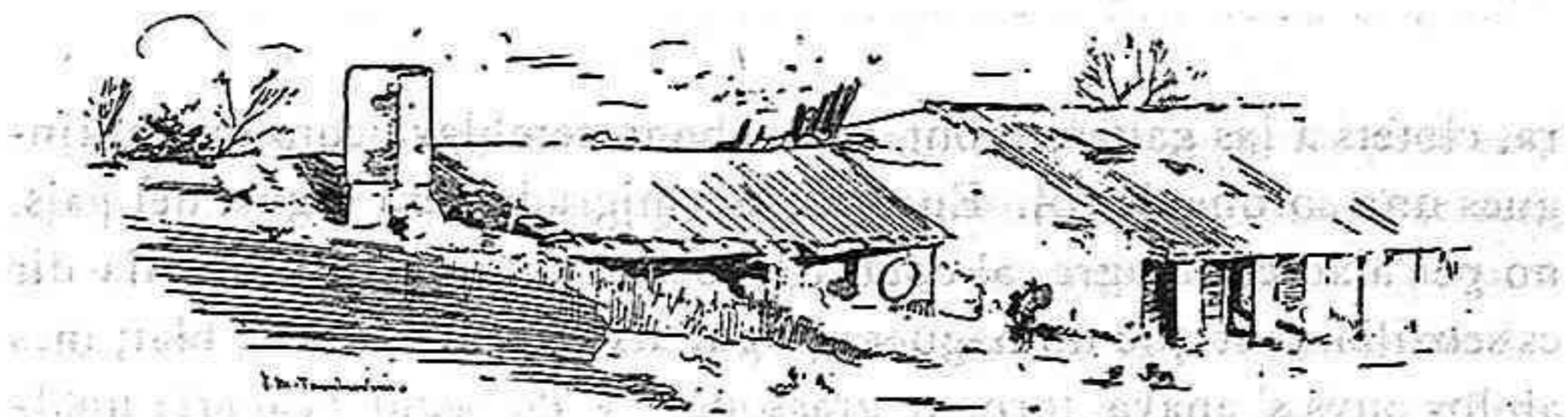
pogut despendres ni un moment del recort de la terra malheida en que llurs germans, quan la fam los apreta, prefereixen la carn humana á la de gos. En mitj dels esplendors de la civilització d' Europa han mort tots ¡d' anyorament de la pàtria!

VALENTÍ ALMIRALL

(Seguirá)

Lo port.—Dibuix del pintor Sr. Baixeras

L' ATACH DEL MOLÍ

PER EMILI ZOLA

(Continuació)

HEYA vint anys que mestre Merlier era alcalde de Rocreuse. Se 'l apreciava per la fortuna que havia sapigut adquirir. Setze mil duros era poch mes poch menos lo que se l' hi feya, cantitat recullida per ell xavo á xavo. Quant va casarse ab Magdalena Guillard, que li portava en dot lo molí, no contava mes que ab sos brassos. Però may Magdalena va tenir que penedirse de la elecció: tan be havia sapigut ell portar los assumptos de la casa. Ara, morta sa muller, restava viudo vivint ab sa filla Francisca. No hi ha pas dupte, haguera pogut descansar, haguera pogut deixar á la roda del molí dormir sota un mantell de molsa, mes s' hauria aburrit massa y la casa li haguera semblat morta. Travallava, donchs, no mes que pel gust de treballar. Mestre Merlier cra llavors un vell gros, de cara llarga y silenciosa, que no reya may, mes no per aixó menys alegre en lo fons. Havia sigut escullit pera alcalde per sos diners y també un xich per la gracia que hi tenia á fer casaments.

Francisca Merlier acabava de fer divuyt anys. Sa mesquinesa de cos era causa de que no fos pas considerada com á una de las xicotas guapas del pais. Fins á quinze anys pot dirse que casi be havia sigut lletja. Ningú podia entendre á Rocreuse com la filla dels vells Merlier, abdos tant ben plantats, creixia tant malament y com per forsa. Però á quinze anys, ab tot y restar encara delicada, va posar una careta lo mes bonich del mon. Tenia 'ls cabells negres, negres també 'ls ulls y rosat lo color de la pell; boca sempre rialle-

ra, clotets á las galdas, front seré ahont semblava com que hi tingues una corona de sol. Encara que migrada pera 'l gust del país, no per aixó era magre, al contrari; lo que aquesta opinió volia dir es senzillament que no haguera pogut aixecar un sach de blat; mes ab los anys s' anava tornant grassoneta y de segur acabaria finalment per esser rodoná y apetitosa com una gotlla. Sino que 'ls llarchs silencis de son pare la havian tornat reposada de desde molt noya. Si reya, sempre era per ser agradable als altres. En lo fons era séria.

Naturalment, tot lo país la festejava, mes encara per sos quartos que per sa boniquesa. Y ella acabava de fer una elecció que havia escandalisat á tota la encontrada. De l' altre cantó del Morella vivia un xicotás anomenat Domingo Penquer. No era fill de Rocreusse. Deu anys enderrera havia arribat de Bélgica per heretar d' un oncle que posseia una petita propietat á la vora mateixa del bosch de Gagny, precisament frente al molí á alguns tiros de fusell d' aquest. Venia, deya ell, per vendre aquesta propietat y tornarsen despres á casa seva; però la terra degué agradarli, segons sembla, perque no se 'n va moure mes. Se 'l vegí conrear son tros de camp y recullir algunas llegums pera viure. Pescava, cassava; varias vegadas estigué á punt d' esser agafat pels guardas y de veures ficat en un sumari. Aquesta vida independent quals medis no s' explicava gayre la gent del país, havia acabat per donarli mala fama. Se mormolava calificantlo de cassador furtiu. De totas maneras, mandros ho era perque se 'l trovava tot sovint adormit sobre la herba á horas en que hauria degut treballar. Lo casalot en que vivia, allá sota 'ls últims arbres del bosch, no semblava pas, per altra banda, la habitació d' un jove de bona vida. Si s' hagués averiguat que tenia tracte ab los llops de las runas de Gagny cap vella ho hauria estranyat. No obstant, las fadrinas s' arriscavan moltes vegadas á defensarlo, perque lo cert es que era ayrós com cap altre aquell home indefinible, alt y blincadís com un alba, sumament blanch de pell, ab una barba y uns cabells rossos que semblavan or posat al sol. Un matí, donchs, la Francisca havia declarat á mestre Merlier que estimava á ne 'n Domingo y que no consentiria may en casarse ab un altre.

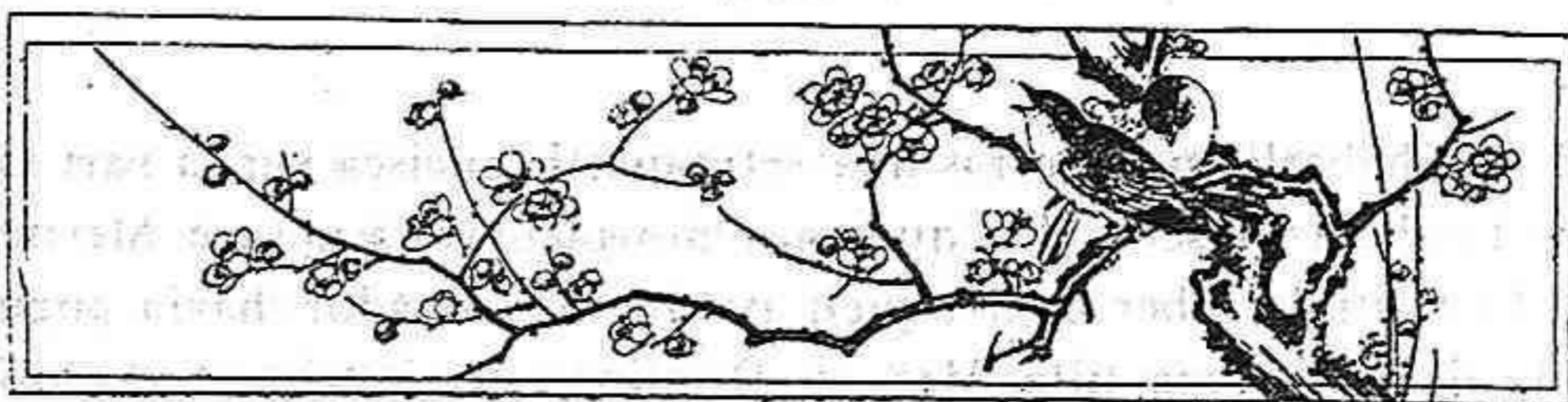
¡Pot pensarse quin cop va rebre mestre Merlier aquest dia! No va dir ni una paraula, segons sa costum. Tenia sa fesomia pensativa de sempre, sols sa alegria interior no llampeguejava ja en sos

ulls. Va haberhi malas caras una setmana. Francisca per sa part estava també tota séria. Lo que mes atormentava á mestre Merlier era lo desitj de saber com aquell perdut de cassador havia pogut embriuar á la seva filla. May en Domingo havia vingut al molí. Lo moliner va posarse al aguayt y descobrí al galant ajegut sobre la herba y fingint dormir. La Francisca podia veurel de desde sa cambra. La cosa era clara: debian haverse estimat mirantse dolsament per sobre la roda del molí.

No obstant, passaren vuyt dias mes. Francisca s' anava posant cada cop mes séria. Mestre Merlier no deya may ni una paraula. Despres, una tarde, ell mateix portá silenciosament á ne 'n Domingo. Tot justament la Francisca posava llavors la taula. No manifestá cap estranyesa; no va fer mes que afegir un cubert, al mateix temps que 'ls clotets de las galdas y son riure d' avans tornavan á apareixer en sa cara. Aquell matí mestre Merlier havia anat á trovar á ne 'n Domingo á casa seva, allá á ran mateix del bosch. Allí varen parlar tots dos per espay de tres horas á porta y finestras tancadas. May ha sapigut ningú lo que digueren. Lo cert es que, al sortir, mestre Merlier tractava ja á ne 'n Domingo com á fill seu. No hi havia dupte: en aquell mandrós que s' ajeya sobre la herba per ferse estimar de las xicotas, lo bon vell hi havia trovat lo que anava á buscarhi: un valent fadri.

(Seguirá.)

LA VIDRIERIA EN BARCELONA

I

QUE nostra ciutat es industrial per excelència, está admes com axioma. Favorescuda de molt antich per la marina y lo comers, no cal duptar que las arts del enginy prengueren en ella prompte arrel. Sa importància ja en lo periodo romá, proba que no debia mancarli lo que constituheix la activitat y consegüent riquesa de un gran centre de població, y altre proba de la importància que com á capital tindria, es que la majoria de pobles secundaris, tan antichs com ella, brilláren respectivament en industrias famosas, sucursals sens dupte de las que Barcelona fomentava y alimentava.

Capinany, lo gran cronista de nostras arts, cenyintse á buscar datos fixos sobre la sua antigüetat, los troba desde l' sigle XIII, ab gremis formalment constituhits pera poder sos representants tenir part en lo Consell de Cent, desde la fetxa de 1257. Tretze'n registra de aquella época, que augmentant per graus arribaren á 72 reglamentats en lo sigle XVII, perseverant fins al actual, malgrat las guerras y trastorns que llavors afligiren á nostra terra y ocasionaren sa postració.

Texits de tota mena, filatura y tintoreria, dagueria y fabricació de armas, escudelleria y vidrieria, freneria, argenteria, brocateria, tapineria, etc., etc., foren dels principals articles que donavan vida á nostra industria y que durant tota l' edat mitja sostingueren ab ventatja la competencia extranya, fins al punt de monopolisar los mercats propis y forasters, logrant fora del pais un crédito y assurtiment que s' sostingué per llargas centúrias.

Tractant per vuy de la indústria vidriera que fou de las mes en-

caridas, reporta dit Capmany lo testimoni de Geronim Paulo, qui escribí á un amich de Roma en l' any 1491 sobre las exceléncias de Barcelona y de sas industrias, preuadas en la mateixa cort pontifícia, esmentant la escudelleria fina, la espaseria y dagueria, en especial las navajas de barber é instruments quirúrgichs, las flassadas, las mosquiteras y la vidrieria de cristall y obra que feya competéncia á la de Venécia. Luci Marineo afirma que en son temps los vidres de Barcelona eran graciosos per sa transparéncia. Burreyros (Chorografia, 1546) pondera no menos la vidrieria barcelonina, casi igual á la veneciana, extenent sos elogi^o á la ferramenta y vaxella, que superava á la florentina. També recomana nostra vidrieria lo P. Rebullosa, vers l' any 1600, y Lluís Nuñez metje de Amberes, en sa *Ilustració de Espanya*, assegura que l' vidre de buf de nostres mestres apenas discrepava del de Italia. Aedo en son itinerari del infant cardenal En Ferrant d' Austria (1632) diu que est s' embarcá expressament per veure treballar en los forns de Mataró lo vidre de que se'n feya tan gran comers. Corbera (Catalunya il·lustrada), agrega als anteriors son il·lustrat testimoni y homenatge; y per fi, Manescal en lo Sermó d' en Jaume II (1598), celebra entre las manufacturas de Barcelona lo vidre, las pintas, las navajas, oripells, sombreros y panyos. Subsisteix encara lo carrer de la *vidrieria*, que com molts altres referents á diverses indústrias, acredita la fama, prestáncia y antigüetat de las respectivas.

(Seguirá)

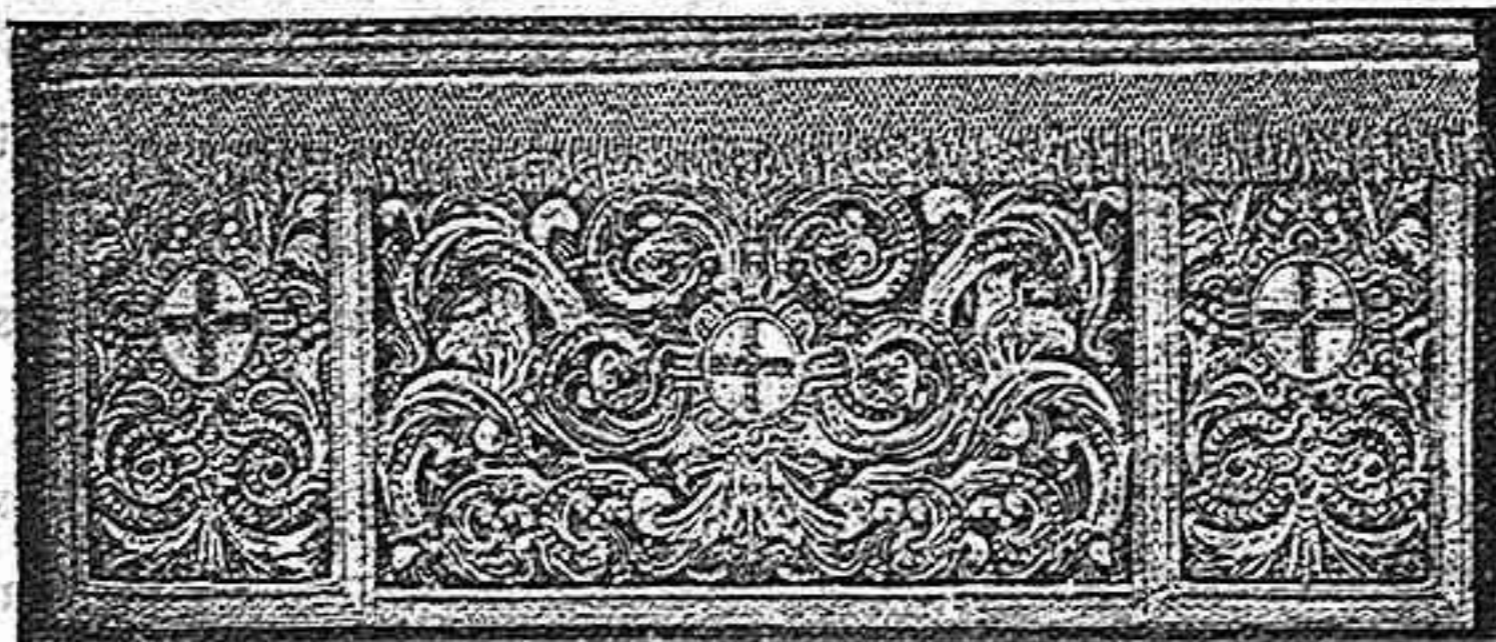

MOSTRA DELS GRABATS

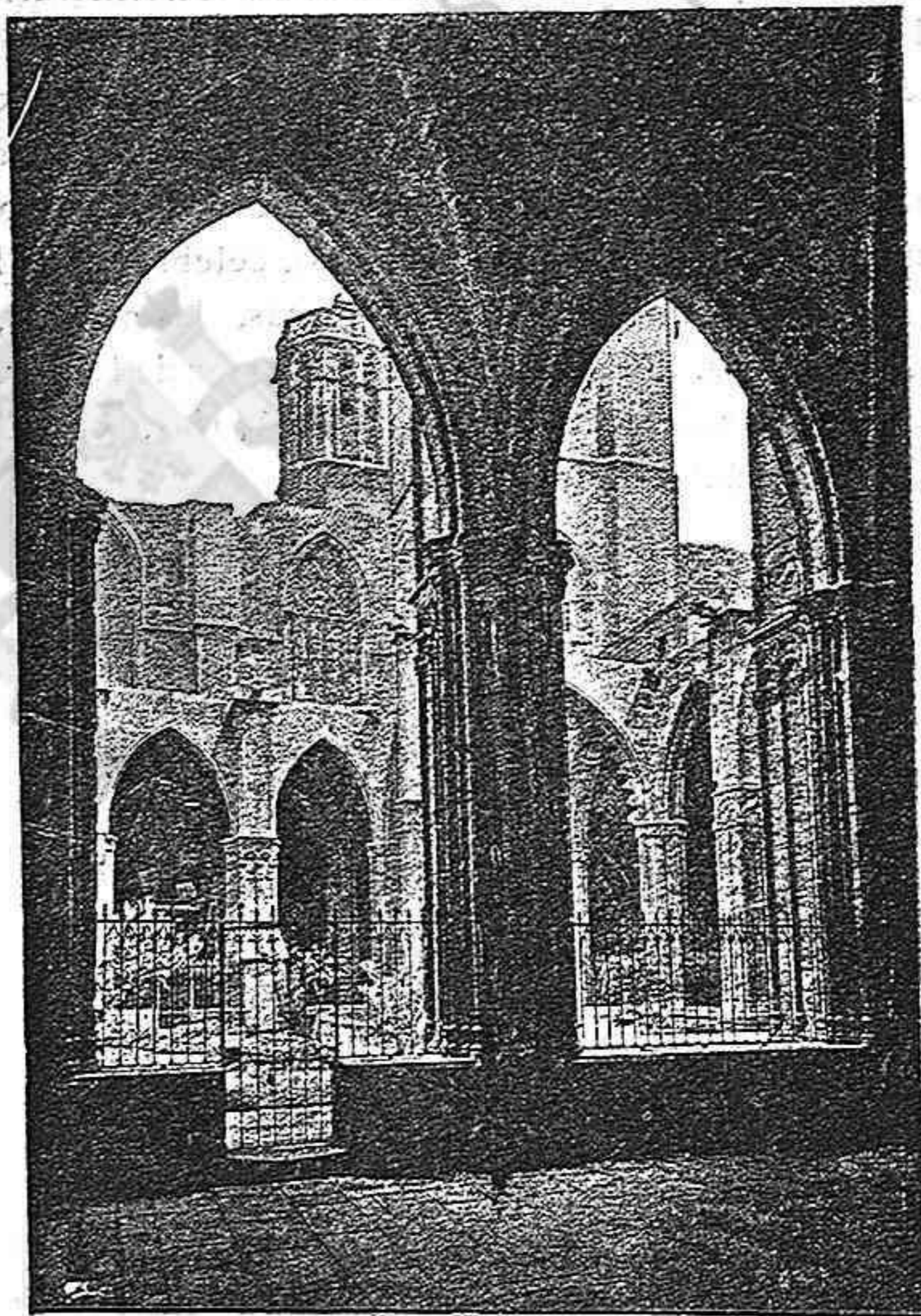
de
BARCELONA EN LA MANO

PER JOSEPH ROCA Y ROCA

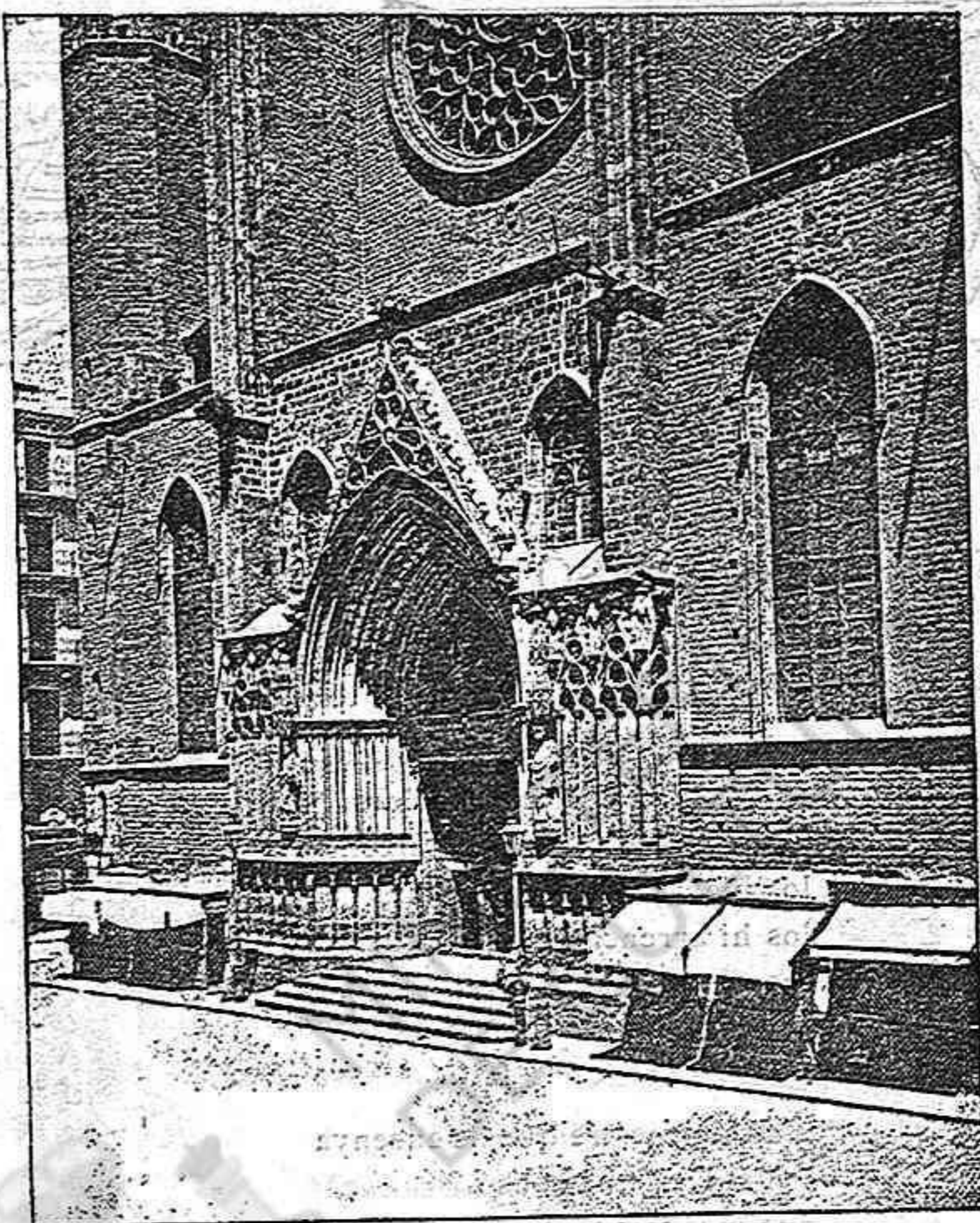
(Enrich López, Editor)

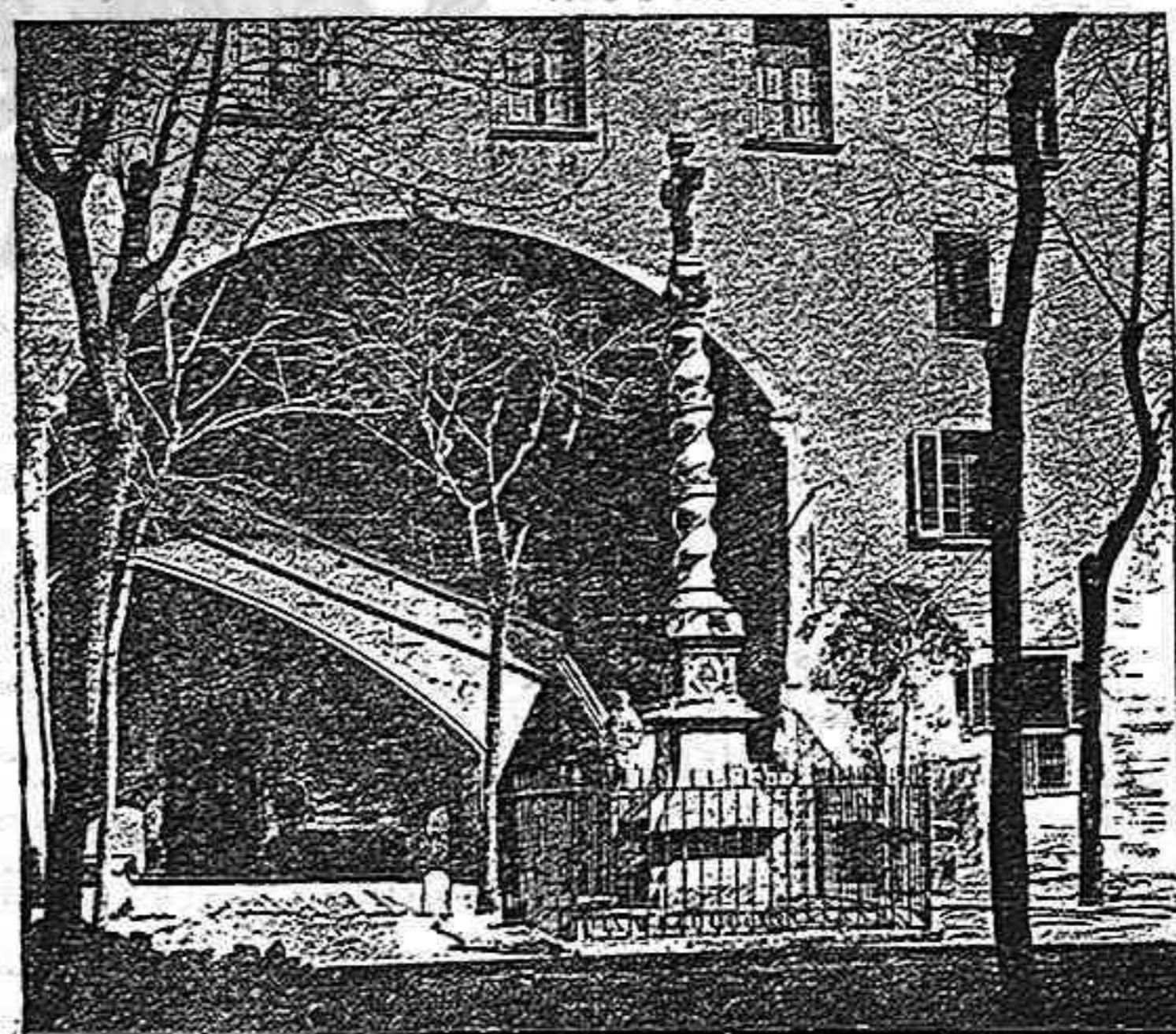
Frontal del segle XVI existent en la Audiencia

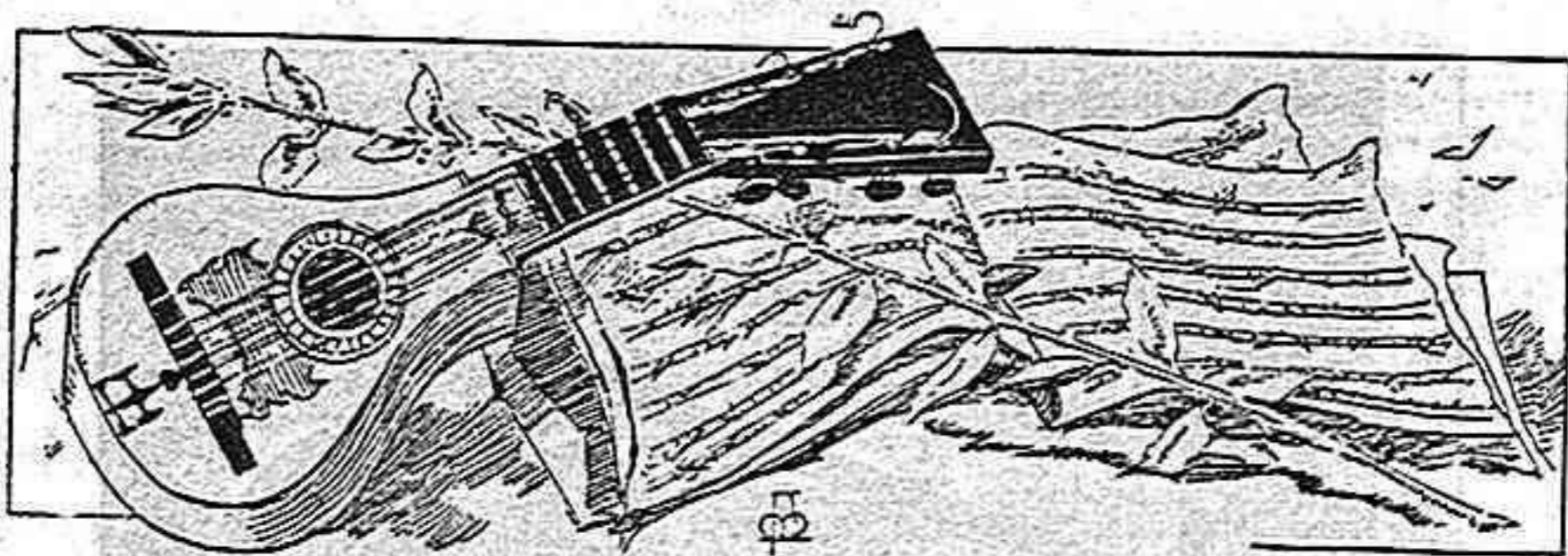
Claustre de la Catedral

Fatxada de Santa Maria del Mar

Pati del Hospital

CANSÓ DE MARS

I

Per las planas mitjdormidas
lo vent fret del mes de Mars
assotant los blats que neixen,
los blats joves, nins encar,
los hi arrenca un trist murmuri
meytat himne, meytat plany.

II

Es un mestre que 'ls ensenya
l' A B C d' una cansó
que mes tart tantas espigas,
ondejant com un mar d' or,
cantarán matíns y vespres,
cantarán de sol á sol.

III

¡Com s' agita, com s' afanya
repetint son himne 'l vent!
¡com l' entonan en veu baixa
tremolant los blats novells!
La lliadó es de las mes bellas,
pero 'l mestre es inclement.

IV

Mentrestant que 'ls blats l' aprenen
¡be 'ls assota sens pietat!
Tant se val... quan l' estiu vinga
fins dormint la cantarán.
Cuan al camp vindrán las dallas
la cansó s' haurá acavat.

APELES MESTRES.

UN ARTISTA EGIPCI

Lligat l'art a la expressió del geroglífich
 é a la ritualitat del símbol, no podia en-
 layrar son vol ab aqueixa llibertat que és
 son element.....

CÉSAR CANTÚ

a airosa forma de las palmeras aquí y
 allá escampadas, trencant la ratlla rec-
 ta, allargassada; que dibuxava l'horitzó ences en
 los darrers fochs del cap tart, y la curiositat exci-
 tada per la vista de las gegantescas ruinas, no lo-
 gráren esbargir la melengiosa tristesa ab que fa-
 tiga l'esperit l'espectacle del desert misterios com
 un geroglífich, inmens y sempre igual, ensopint
 la pensa ab sa monotonia y pesant sobre la ima-
 ginació com debia pesar damunt del poble egipci
 lo cercol de ferro de la tradició y dels fanátichs preceptes relligiosos.

Era á Ammon-Beyda, en l'oáسس d'Ammon, célebre un temps
 per la colossal estàtua del Deu y 'l famos temple d'Ammon-Ra, y
 avuy dia lloch interessantíssim per la cantitat y la importància de
 las grandiosas runas, que en aquella hora presentavan una massa
 negrosa igualada per la llum crepuscular, que si be no dava relleu
 als restos informes que 's destacavan retallats damunt del cel grogos,
 era sufficient no obstant pera poder observar d'aprop las formas ge-
 roglíficas, inscrites en los bassaments, los restos del color que en
 altres temps revestia per complert los ara negrosos murs, y distingir
 ab sos detalls las moltas caixas de mómias escampadas arreu, la ma-
 jor part d'ellas esbotzadas y saquejadas per los alarbs del desert que

furetejan per eixos llocs en busca dels tresors que imaginan enterrats dins de las tombas. Una d'eixas caixas embarrassá 'l pas d'un viatger y cridá particularment sa atenció per presentarse arrancada la tapa y al descubert y en perfecte estat de conservació la mal faixa-da mómia, que per lo grosser de las telas que la envolcallavan y per no ostentar cap classe de collaret ni adorno, indicava pertanyer á las derreras castas de la societat egípcia.

En son cap acatronat semblavan no obstant endevinarshi rasgos gens vulgars y líneas d'aspecte mes aviat noble é inteligent.

A un de sos costats s'hi veyá un rotllo de papirus de poch volum, y encara que bastant fet malbé y gastat en varias parts, lo viatger lo recullí, sens detenirse mes, corrent á reunir-se ab sos companys que bon tros lluny d'ell anavan seguint ab certa precipitació al guia, que allunyá sos passos de las intrincadas runas, cubertas al poch rato per la fosca de la nit ahont anavan fonentse las columnas del temple, los trencats obelischs y las destruidas murallas.

Enterat mes tart del contingut del papirus, lo viatger compregué que era un elogi —fet per ma desconeguda— de la mómia que en vida pertenesqué al tercer ordre en la jerarquia social egípcia, ó sia al dels mecánichs y artistas.

Heus aquí alguns dels seus párrafos mes intel·ligibles y característichs, traduhits ab molta llibertat y adoptant termes moderns y de fácil comprensió.

Vull contar las lluytas d'un esperit reformador, d'una imaginació potentia y creadora, d'un cor entussiasta, fidel á la amistat y nascut pera l'amor, que en lo curs de sa vida fou considerat per tothom com induhit per son dimoni tutelar á l'extravagància y al error, menos per qui com jo compregué en las íntimas revelacions de la seva amistat sa ilimitada adoració á Isis, á la naturalesa, qui farà sens dupte que no sigui dolorosa la seva trasmigració fins á pujar á las mes altas esferas de la vida immortal.

. . . . .

Soch fill d'esclaus, me deya, no puch aspirar á sondejar los misteris de la ciéncia, no puch expressar mon sentiment, que tinch d'ofegar dintre de mí, ja que es precis respectar las tradicions y 'ls preceptes d'art que 'ls sabis sacerdots guardan escrits y estan encarregats de mantenir purs de tota innovació, per respecte á la religió

y al passat; no puch aspirar á la gloria del guerrer, mon bras no resisteix lo pes del forrat escut ni plauhen á ma vista los glavis ensangrentats, tinch set d' immortalitat, y, de mas obras, aquellas que subjugant ma imaginació al servey dels sacerdots y dels Faraóns se veurán eternament impresas en los palats y en los temples, la posteritat al contemplarlas preguntará mon nom y tot just podrà saber lo número d' esclaus que concorreren á treballarlas.

¡Pobre amich, quantas voltas lo vegí entre mitj de la numerosa turba d' artistes, dalt de la inmensa encavallada, encarregat de delinear ab color roig las figuras dels quadros que en las parets del temple devian representar los misteris de la nostra religió materialista, passejar sa trista mirada damunt de sos companys dividits per grupos, y encarregats los uns de donar color á las figuras, los altres de corretgirlas y acabarlas! Y després ficarla en lo cel blau, en la espléndida y variada vegetació amanyagada per lo sol y refrescada al peu del riu per la áygua saborosa del Nil; ovirar los baixos terradets voltats de plátans y palmeras y sombrejats per velas d' enredaderas, ahont l' enjogassada mainada, á nuet sobre riquíssimas catifas, fa somriurer de goig á la sensilla mare que aspira la ditxa al contemplarho y beneheix la vida; ó distingir mes lluny la bellugadissa del mercat, las venedoras de flors, tot just cubertas per sutilíssim vel, ufanas com los rams que entreteixeixen é incitant ab sos esguarts esllanguits als joves compradors que las voltejan; y desviar la vista pera seguir extasiat l' aixam de bellugadissos y cantadors aucells que apariats y en numerosas bandadas se llensan al espay, enlaurantse com ells ab sa imaginació per una atmósfera exhuberant de vida, de varietat, de moviment.

Nascut en la casta dels artistes no ho era sols per sentiment sino al mateix temps per obligació.

Son pare lo iniciá en los rutinaris secrets de la pintura tramesos ab singular fidelitat de generació en generació.

Coneixia perfectament las midas establertas per la divisió proporcional de las figuras; no oblidava que una volta dissolts ab cola ó be ab cera los colors, no li era permés, al representar á un home, emplear altre color que 'l roig, y 'l groch en la coloració d' una

figura de dona; sabia figurar á Set, deu del mal, omnipotent y destructor, tambe ab lo color roig, com estava prescrit, y á Memnon ab lo blau, y usar indistintament lo vert ó 'l blau pera representar los aucells ó indicar la áygua; sabia molt be que entre 'ls animals que tenia prohibit representar en sos cuadros se contavan especialment lo camell y 'l gall.

Ben prompte, en fi, s' empará de tots los coneixements necessaris pera poder exercitar son art, per lo que demostrá una habilitat extraordinária, passant al servey d' un rich mercader, qui l' empleá en la decoració de las balsámicas fustas que debian tancar despres del judici dels morts los cossos preparats ab cuydado y adornats ab gran luxó de pedreria y telas preciosas, dels mes richs de la potentia Tebas, usant pera aqueix objecte los esmalts mes transparents y los mes duraders colors.

Mes tart, enclos dia y nit en la necrópolis pogué iluhir sa habilitat treballant en la decoració de las foscas parets de las capellas funerárias, ahont representá per medi d' escenas detalladas los sets interessants ó vulgars dels silenciosos moradors d' aquellas tombas. Allí lográ lo seu ingeni, tot conservant lo simbolisme tradicional, donar mes moviment, mes vida y naturalitat á las figuras, pero, ¡quant sovint interrompia son treball y baixant lo cap desalentat donava expansió á son pensament delectanse ab somnis falaguers, per medi dels quals entreveya realizadas damunt dels fondos d' or que revesteixen los plafons dels somptuosos palaus las composicions que en son cervell se desenrotllavan, atrevidas fins á modificar y combinar boijament los colors, y burlantse de las reglas establertas imaginava donar forma exacta y no convencional á la vegetació que reproduhia, perspectiva á la escena é importancia y veritat al paisatge que debia acompanyar als assumptos que inventava sa imaginava exaltada!

. . . . .

Habia sentit á dir que en altrás épocas l' art desplegó mes grandiositat y puresa de formas, encara que dintre del mateix convencionalisme y la mateixa exagerada expressió simbólica. Sabia que en lo reynat de Seti I, l' art alcansá en l' Egipte son major grau d' esplendor, y aixó 'l mantenia en la creencia d' un possible progres y en la vaga esperansa de veurer un dia realisat son ideal.

Visitá Tebas, y en lo temple de Medinet-Abu pogué contemplar

las pinturas ab que Ramsés II, lo senyor de la glória y de la guerra, volgué perpetuar sas numerosas victórias. En lo Memnoni admirá embadalit la tomba de Osimandias y lo grandios cercol d' or que la rodeja, y en lo temple de Isis tingué la fortuna de contemplar las salas ahont restan escritas ó pintadas en las parets robustas y ab colors compostos per lo sabi Quemi—quals secrets conservan vigilants los sacerdots—la historia mes antiga y los misteris mes impenetrables de la nostra relligió sagrada.

Al contemplar tant celebradas pinturas se planyia de lo limitat de la inteligencia humana que no li permet figurar en las escenas que representa, la llum, ni l' espay, ni tan sols lo relleu en los objectes, tenintse que concretar al sol contorn sech, sense la sombra dels cossos, encarcarant las actituts y veyentse obligat á presentar de frente las espatllas y 'l pit, y de perfil lo cap y 'i restó de la figura.

Comprenia hasta cert punt que 'ls deus y 'ls reys mereixian esser representats ab la estatura geganta per distingirse dels demes sers menos purs que 'ls rodejan, pero creya que podia trobarse una manera mes propia de fer girar en derrera lo cap de las figuras que lo posarla al revés com si fos per equivocació ó per burla.

Ell va notar que essent los caps en las figuras representats sempre de perfil se veu en tots ells l' ull sempre de frente. Creya que en lo cap, mes detallat generalment que lo restant de la figura, la orella 's presenta mes amunt de lo que li pertoca.

Un dia que ab respectuos temor penetrá en lo temple de Ptah en l' antiga Menfis, la seva patria—temple edificat per la voluntat de Manes, gran deu de la justicia y fill del Sol, continuant generacions d' esclaus la seva construcció y embelliment portentosos per ordre dels Faraóns, com homenatge als deus y al gran sacerdot, guardador é interpretador de las lleys—un dia que penetrá en dit temple, perdut en la sombra dels corredors que conduheixen al propileu, desde 'l qual s' ovira la porta que dona entrada al santuari ahont la misteriosa divinitat s' allunya de las profanas miradas de la multitud, sentí escaparse la confosa remor de las malediccions que los sacerdots recullits en la cambra del Deu, llensavan indignats contra 'ls Faraons que fessin servir l' art pera expressar altres assumptos que 'ls que directament interessan á la religió ó l' empleassin per altres edificis que 'ls destinats á la Divinitat.

No obstant y aixó, lo Faraon cridá numerosos grupos d' artistes pera perpetuar en una de las galerias de son palau sas brillantas victorias sobre 'ls Etiopes. Allí acudí presuros lo nostre artista resolt á treballar segons sa propia inspiració y á probar la sort que esperava á las revelacions de son geni.

Era una nit d' estiu tranquila y xafogosa. En lo cel blau transparent y lluminós brillavan ab sens igual resplandor innumerables estrellas, y la lluna en lo seu ple brillantava ab argentats y bellugadissos reflexos la ample y majestuosa corrent del Nil, y allargava, la fantástica sombra de las esfinges que en doble filera marcavan la sortida del palau y que foren los únichs y silenciosos testimonis de sa desesperació.

Passá entre mitj d' ellas com la sombra d' un esperit culpable despres del judici d' Osiris, y allunyantse del palau dirigí sos incerts y tremolosos passos á la esquerra del riu perdentse en lo bosch de palmeras que en aqueix indret presentan sos nuosos tronchs y estenen inútilment sos flexibles brassos á la barca arrebatada per la corrent, trencats los remos y perduda pel navegant la esperansa.

J. M. TAMBURINI

BIBLIOGRAFIA

CANSONERET Y MIRACLES EN LAHOR DEL PSALTIRIO ROSER.—Preu, 6 rals.

Es verament laudable la constància ab que lo digne bibliotecari de la Universitat D. Marian Aguiló y Fuster, vé publicant desde fa anys, sas notables edicions gòticas, no perdonant sacrifici, ab tot y esser curt, perque es triat, lo públich á qui las dedica.

Son importantíssimas, no sols per l' estudi de nostre idioma, sinó també per la historia del gravat á Catalunya.

La obreta que venim de esmentar, forma part del *Cançoner de obres vulgars del segles XIV, XV y XVI* del qual ne van ja publicats 30 quaderns. Entre altres hi ha una reproducció del célebre gravat catalá fet en aram per Fra Francesch Domenech en 1488 en Sta. Catarina de Barcelona.

V.

COBLES DE TRISTOR DE LES TRES NAUS CATALANES DE CONSERVA. ANY MCCCCLX.

Per molts conceptes curiosa es aquesta dolorosa complanta que ha reimpres actualment D. M. Aguiló.

Tres naus catalanas de conserva, manadas per mossen Joan de Pontons, Sotorres y Pujades, y tripuladas per 1.100 personas, isqueren de Turquía ab mar bonansa. Al cap de dos dias y trobantse prop de Candia, un fort temporal las feu perdre: los 1.000 tripulants quedaren reduhits á tres. Aixó era, segons la cansó, lo 19 de Mars de 1460. Lo primer que se li acut al poeta després de narrar la catástrofe es:

cert Genova triumphará
é tindrà la mar per sua,
veent Catalunya nua
fará de menar la ma,

V.

BARCELONA EN LA MANO, *guía de Barcelona y sus alrededores*, por J. Roca y Roca.—Preu: 3'50 ptas.

La millor crítica d' aquest llibre es lo prólech que l' acompanya. Era ja de necessitat imperiosa per una població de la importància de la nostra una obra que, com aquesta, fos una guia no solzament pels foráns, sinó també pera 'ls barceloníns que no la coneixen prou.

Lo present llibre ha resultat com era de desitjar. Á tot lo que li pregunteu sobre Barcelona y sos encontorns, vos ne donará clara y concisa resposta. Á mes de esplanar degudament tot lo referent al estat modern de la ciutat, ab abundosos datos estadístichs, breus apuntes sobre 'l desenrotllament intel·lectual y ab magnífichs plans; s' hi fa una suficient ressenya dels monuments notables, y museus, arxius, biblioteques, coleccions d' objectes retrospectius públichs y particulars, ab no pocas reproduccions fototipogràfics dels mateixos.

No deixa de ser notable 'l bon ordre ab que l' autor ha procedit, agreganhi alguns indix aclaratoris pera trobar ab facilitat los diversos punts tractats en lo llibre.

V.

REVISTA DE BARCELONA, per D. EMILI COCA y D. JOSEPH VERDÚ

Com representada no podia apreciarse mes que la falta de solta del conjunt, los autors han fet imprimir aquesta obra porque 's vejes que en ella la metrificació, lo llenguatge y tot quant hi ha per malmetre no feyan quedar malament á aquell. Volem creure que, afortunadament, los autors sabrán ferse cárrech de la diferència que va d' un éxit dramátich á aquella gatzara que un públich de minyonas y soldats, que no sent cap paraula de las que dihen los actors, mou com si 's trobés realment en lo Born quant passa 'l carretó.

G.

NOVAS

Lo dia 13 va estrenarse en lo teatre catalá *Lo primer amor*, comedia dramática en 3 actes. Aquesta obra, original dels Srs. Martí y Folguera y Frederich Soler, que 'ns ocupará en son temps, obtingué bon éxit, y foren sos autors cridats á las taulas al final de tots los actes y especialment del segon.

Ha mort á Caldetas (Caldas d' Estrach) lo distingit y laborios catalanista D. Joaquim Salarich, cronista de Vich. Compartint son amor á las bellas lletres ab sos devers de metge, al pas que conquistá distincions honrosíssimas en lo compliment de sa carrera, 's creaba una reputació literaria ab sa novela històrica *Lo castell de Sabassona*, que publicá fa ja algun temps, com algunas altres obras històriques y científicas.

Reposi en pau.